

ik had. Het is moeilijk te zeggen wat zo'n vriendschap voor een opgeschoten puber betekent. Een vriendschap die volwassen maakt. Kort na dit bezoek ontving ik in mijn Delftse kazerne een briefje van hem:

'B.B. - Hoe gaat het met de verandering die zich in je voltrekt? Bijna zouden we de ondeugende vraag willen doen...: krijg je wel eens rooie ooren... om jezelf? Schrijf er eens over, zul je? Elk detail is natuurlijk belangrijk. Jij die bepaalde geluiden niet kon uitstaan, jij die wapens mijdde, jij wordt natuurlijk een scherp-schutter 1ste klasse omdat je hand en je blik rustig zijn. Jij, die nare geuren meed, jij hebt, zij het dan in de bescheidenste mate, reeds kruitdamp geroken en je hebt gemerkt dat die een merkwaardige smaak naliet op de tong... Jij hebt je reeds vergist in vrienden, onverschilligen en vijanden... maar het leven in dooi is even mooi als bij vriesweer. Loomheid, moeheid en gezonde honger staan tegen alle horizonnen, en zij zijn geen spoken. Hup twee, een twee drie vier, en God staat in de keuken, bakt kuchen en trakteert op gehaktballen. - Jet en Jan de Boer.'

Voortaan ging geen week voorbij of ik zat enkele uren in huize De Boer. Jan ijsbeerde graag tussen gast en boekenkast en vertelde de vreemdste geschiedenissen. Jet, vaak achter haar Remington, kon zijn al te zwierige fantasie met blijmoedige humor relativeren. Madzy, de baby - de eerste boreling die ik ooit zag zó kort al na de geboorte - lag in de wieg. Een zoon was nog een verre wensdroom. Er werd eindeloos veel gepraat, voorgelezen, gelachen - Jet kon zo grappig trappelen van plezier - gekritiseerd en gefilosofeerd. Zoveel schrijvers leerde ik kennen, waarvan ik op school nooit had gehoord. Rilke, Meyrink, Duhamel, Somerset Maugham, Lawrence, Linnankoski, Charles de Koster, Ary Prins - deze volgorde is onjuist, maar er was nu eenmaal nooit een juiste volgorde, wij dwaalden maar wat tussen de perken in het labyrint van de wereldliteratuur. Jan Willem hield Ariadne's draad - die van de verbeelding - vast in handen. Het gebeurde ook wel, dat hij iets uit eigen werk voorlas, een boek in statu nascendi: *Ras, het Nachttij der Runia's*. Een dikke stapel papier, volbeschreven in dat bekende regelmatige statige handschrift van hem, letters met omgeslagen punten, beheerste krullen, redekunstige komma's en gedachtenstreepjes. Het was voor het eerst dat ik verband zag tussen een schrijver en zijn manuscript.

Jan Willems schrijftaal had voor mij iets ongehoords. On-